

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/18/2024
Identifikačné číslo spisu: 7614218875
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:7614218875.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ X. O. a 2/ A. O., oboch bývajúcich v I. XX, zastúpených Advokátskou kanceláriou AK Berčo s.r.o., Spišská Nová Ves, J. Hanulu 19, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Juraj Berčo, proti žalovanej MANUFACTURING ERES, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Prešovská 40, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 7C/304/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. júla 2020 sp. zn. 11Co/205/2019, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 15. júla 2020 sp. zn. 11Co/205/2019 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom z 28. februára 2019 č. k. 7C/304/2014-153 určil, že žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej spolu len „žalobcovia“) sú bezpodielovými spoluvlastníkmi bližšie označenej nehnuteľnosti v kat. území I. a priznal im náhradu trov konania.

1.1. Žalobcovia tvrdili, že sporná nehnuteľnosť (orná pôda o výmere 13 m² v podiele u každého v 1/3-ine k celku) bol pôvodne zapísaný na LV č. XXX v kat. území I., a patrila do BSM žalobcov. Rozhodnutím Správy katastra v P. o schválení ROEP v kat. území I. pod č. XXX/XXXX/XXX/Vi nadobudli spoluvlastníctvo k novovzniknutej parcele E-KN č. XXX/XXX O. A. a L. A., každý z nich po 1/2-ici k celku. Títo spoluvlastníci následne odpredali uvedené spoluvlastnícke podiely Ing. K. P., a to kúpnymi zmluvami, ktorých vklad bol povolený Okresným úradom v Levoči - Katastrálnym odborom pod č. V-XXXX/XXXX (O. A.) a V XXX/XXXX (L. A.). Ing. K. P. sa tak stal výlučným vlastníkom parcely E-KN č. XXX/XXX, ktorá bola zapísaná na LV č. XXX v kat. území I. v celosti. Žalovaná nadobudla vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti kúpou od Ing. K. P.. Následným prešetrovaním zo strany OÚ v P., katastrálneho odboru bolo zistené, že pri schvaľovaní ROEP v kat. území I. došlo k chybe, na základe ktorej omylom boli ako vlastníci pozemku - parcely E-KN č. XXX/XXX zapísaní O. a L. A.. Novovzniknutý pozemok - parc. E-KN č. XXX/XXX - orná pôda o výmere 13 m² vznikol

oddelením od pôvodnej parcely č. XXX/X, ktorá bola zapísaná pôvodne na LV č. XXX v kat. území I. a ktorej podielovými spoluvlastníkmi boli Y. A., rod. O. v 4/24-inách, žalobcovia v 8/24-inách, W. L., rod. I. v 6/24-inách, L. A. a O. A. každý po 3/24-inách. Omyl v dokumentácii pre schválenie ROEP spočíval v tom, že v časti vlastníctva bol pre vlastníkov k parc. č. E-KN č. XXX/XXX omylom použitý stav z vlastníctva susediacej pôvodnej parcely č. E-KN č. XXX/X a nie z parcely č. E-KN č. XXX/X, ako mal byť správne použitý. V dôsledku tohto omylu boli ako noví spoluvlastníci vedení O. a L. A., pričom správne mali byť ako spoluvlastníci vedené vyššie vymenované osoby.

1.2. Prvostupňový súd po predchádzajúcom zrušení v poradí prvého rozsudku Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) v ostatnom rozsudku najskôr uviedol, že naliehavý právny záujem na určovacej žalobe žalobcovia dostatočne osvedčili tým, že „podľa súčasného stavu zapísaného v Katastri nehnuteľnosti svedčí vlastnícke právo žalovanému, pričom tento stav s poukazom na dôkazy, na ktoré už v písomnom žalobnom návrhu poukázali, nie je v súlade s právnym stavom ... Nakoľko žalobcovia prišli o svoj spoluvlastnícky podiel v dôsledku chybného postupu správneho orgánu - Katastrálneho úradu, následne došlo k ďalším prevodom, preto nemajú inú možnosť, ako predmetnou určovacou žalobou sa domôcť navrátenia pôvodného stavu ... Súd si osvojil ich tvrdenie (žalobcov, pozn.), že nemôžu použiť iný procesný vhodný nástroj na odstránenie vadného a nezákonného stavu, nakoľko tak, ako je uvedené aj v zrušujúcom uznesení Krajského súdu sp. zn. 11Co/407/2017 (bod 23.) správny orgán nemôže začať konanie o zmene údajov, nakoľko došlo k prevodu vlastníckeho práva k spornému pozemku na iné osoby ... žalobcovia preukázali ... naliehavý právny záujem na požadovanom určení vlastníckeho práva, nakoľko bez predmetného určenia by bolo ich právo ohrozené, resp. bez tohto požadovaného určenia by sa stalo ich právne postavenie neistým ... súd vzal ... za preukázané, že výlučným vlastníkom spornej nehnuteľnosti podľa posledných a aktuálnych evidenčných zápisov na Katastrálnom odbore v P. je žalovaný ... žalobcovia preukázali naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, nakoľko iným spôsobom ako rozsudkom súdu nemôžu dosiahnuť zákonný a správny zápis na Okresnom úrade, Katastrálnom odbore v P., ich bezpodielového spoluvlastníctva k spornej nehnuteľnosti“.

1.3. V ďalšom prvostupňový súd na základe písomného vyjadrenia OÚ P., Katastrálneho odboru z XX. O. XXXX č. F. konštatoval, že nárok žalobcov je dôvodný, keďže na základe následného šetrenia bolo zistené, že pri schvaľovaní ROEP v kat. území I. došlo ku chybe, na základe ktorej omylom boli ako vlastníci pozemku - parcely E-KN č. XXX/XXX zapísaní O. a L. A. Novovzniknutý pozemok - parc. E-KN č. XXX/XXX - orná pôda o výmere 13 m² vznikol oddelením od pôvodnej parcely č. XXX/X, zapísanej pôvodne na LV č. XXX v kat. území I., ktorej podielovými spoluvlastníkmi boli Y. A., rod. O. v 4/24-inách, žalobcovia v 8/24-inách, W. L., rod. I. v 6/24-inách, L. A. a O. A. každý po 3/24-inách. Omyl v dokumentácii pre schválenie registra obnovenej evidencie pôdy spočíval v tom, že v časti vlastníctva bol pre vlastníkov k parc. č. E-KN č. XXX/XXX omylom použitý stav z vlastníctva susediacej pôvodnej parcely č. E-KN č. XXX/X a nie z parcely č. E-KN č. XXX/X, ako mal byť správne použitý. Vzhľadom k tomu, že OÚ P., Katastrálny odbor chybný postup uznal, obrátili sa žalobcovia na neho, aby opravil údaje katastra, čo však tento odmietol z dôvodu neskôr uzavretých kúpnych zmlúv, na základe ktorých bol vklad povolený pod V XXXX/XX. a V XXX/XX a to aj napriek zneniu § 59 ods. 1 písm. a) zákona č. 162/1995 Z.z. Katastrálny odbor v závere odpovede žalobcov informoval, že napriek jeho stanovisku „nie je dotknuté ich právo domáhať sa určenia vlastníckeho práva k príslušnému pozemku na príslušnom súde“.

1.4. Prvostupňový súd následne prejudiciálne posúdil časti kúpnych zmlúv ako neplatné právne úkony (§ 37, § 39 a § 126 OZ), nakoľko sporná parcela bola chybné zapísaná na L. A. a O. A. K tvrdeniu žalovanej, že „žalobcovia nie sú zapísaní ako pôvodní vlastníci parc. mpč. XX/b v pzmn. vložke č. XX, v kat. území I.“ ďalej uviedol, že toto tvrdenie „nie je dôkazom toho, že nemali byť evidovaní ako vlastníci na LV č. XXX. Súd má zato, že žalovaný sa účelovo, bez preukázania akéhokoľvek dôkazu opaku, snaží vyvrátiť správnosť zápisu na LV č. XXX v kat. území I., kde Správa katastra evidovala ako podielových spoluvlastníkov parc. E KN č. XXX/X žalobcov v 1. a 2. rade v 8/24, t. j. 1/3 k celku. Je pravdou, že žalobcovia nepredložili spolu s podanou žalobou výpis z LV č. XXX, súd má však zato, že takýto aktuálny výpis práve z dôvodu chybného zápisu Správy katastra nie je možné vzhľadom na chybný zápis na nových vlastníkov (O. a L. A.) súdu zabezpečiť. Navyše súd nemá dôvod spochybňovať závery Okresného úradu, odboru katastrálneho, ktorý konštatoval, že pôvodná parcela XXX/X bola zapísaná na LV č. XXX v prospech žalobcov v 8/24-nách.“.

1.5. Žalobcovia boli v konaní úspešní v celom rozsahu, preto im súd priznal náhradu trov konania podľa pomeru ich úspechu vo veci voči žalovanej v rozsahu 100 %. O výške trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

2. Odvolací súd na odvolanie žalovanej ostatným rozsudkom z 15. júla 2020 sp. zn. 11Co/205/2019 potvrdil prvostupňový rozsudok a žalobcom priznal náhradu trov odvolacieho konania. Po preskúmaní veci v rozsahu a z hľadiska uplatnených odvolacích dôvodov dospel k záveru, že v prejednávacom prípade odvolacie dôvody uplatnené odvolateľom neboli dôvodné.

2.1. V súvislosti s otázkou naliehavého právneho záujmu odvolací súd najskôr poukázal na rozhodnú právnu úpravu a súdnoaplikačnú prax a uviedol, že túto otázku je povinný súd skúmať ex offo. V podstatnom ďalej uviedol, že sa „stotožňuje s právnym názorom súdu prvej inštancie o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na predmetnej žalobe, pretože inou žalobou ako určovacou sa nevedia domôcť svojich vlastníckych práv k spornej nehnuteľnosti. S prihliadnutím na význam zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností je odôvodnený záver, že právne postavenie žalobcov je v tejto situácii neisté a že bez požadovaného určenia by ich právo mohlo byť ohrozené. Súdne rozhodnutie o určení vlastníckeho práva je podkladom na vykonanie zmeny v zápise v katastri nehnuteľností, z toho dôvodu je žaloba o určenie vlastníckeho práva spôsobilým právnym prostriedkom na odstránenie neistoty o skutočných právnych vzťahoch medzi účastníkmi. Na tejto skutočnosti nič nemení argumentácia žalovaného, týkajúca sa toho, prednesu žalobcov, že ide o parcelu, ktorou sa prechádza do dvora ich syna, z čoho žalovaný v odvolaní vyvodil, že dôvodom žaloby je stav neistoty ich syna a nie žalobcov samotných, preto nemôžu mať naliehavý právny záujem na žalobe. Žalobcovia za súčasnej situácie, keď v katastri nehnuteľností je ako vlastník spornej nehnuteľnosti, o ktorej tvrdia, že sú jej vlastníckymi, zapísaný niekto iný, nemajú inú možnosť domáhať sa vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti ako určovacou žalobou, aby sa zosúladiť faktický stav so stavom vedeným v katastri nehnuteľností a na takejto žalobe majú jednoznačne naliehavý právny záujem.“

2.2. V súvislosti s námietkami žalovanej, že žalobcovia boli nečinní v rámci konania ROEP, či v rámci správneho konania odvolací súd uviedol, že je síce pravdou, že žalobcovia k vzniknutej situácii prispeli tým, že v rámci konania o ROEP neuplatnili včas svoje právo vzniesť námietky, čím sa údaj o vlastníckom práve L. a O. A. o spoluvlastníctve k spornej parcele zapísal do katastra nehnuteľností, avšak vzniknutý vecný stav nebolo už možné následne riešiť administratívnou opravou chýb v katastrálnom operáte postupom podľa § 51 ods. 1 katastrálneho zákona č. 162/1995 Z.z. „Z ustálenej judikatúry českých a slovenských súdov ako i z povahy právneho inštitútu opravy chyby vyplýva, že tento druh konania nemožno použiť na určovanie vlastníkov nehnuteľností, na riešenie vlastníckych sporov, na zapisovanie práv k nehnuteľnostiam, na zmenu hraníc pozemkov, či na preskúmanie zákonnosti zápisov ... Okresný úrad nie je príslušný rozhodovať o vlastníckom práve k nehnuteľnostiam ... Ak boli v dôsledku vkladového konania a rozhodnutia o vklade vlastníctva na základe sporných listín dotknuté vlastnícke práva dotknutej osoby k nehnuteľnostiam rozhodnutiami správnych orgánov, nie je dotknuté jej právo domáhať sa ochrany svojho vlastníckeho práva v inom a to v občiansko-právnom konaní na príslušnom súde, keďže len súd v občiansko - právnom konaní začatom na základe vlastníckej žaloby preskúmava, či právny titul, na základe ktorého bol právoplatne vykonaný zápis do katastra, bol urobený v súlade s právnymi predpismi platným v čase jeho vzniku ... Opravu chýb v katastrálnom operáte podľa § 59 ods. 1 písm. a) katastrálneho zákona nemožno vykonať ak už došlo k ďalšej právnej zmene ... Žalobcovia sa preto správne domáhali svojich vlastníckych práv k spornej parcele určovacou žalobou“.

2.3. Ďalej uviedol, že „pokiaľ pri vyhotovovaní ROEP v k.ú. I. došlo ku chybnému identifikácii jej vyhotoviteľom v tom, že pozemok registra E-KN č. XXX/XXX nebol vytvorený z pozemku EN č. XXX/X, ale z pozemku EN č. XXX/X, ktorý bol zapísaný na LV č. XXX v kat. území I. v podielovom spoluvlastníctve L. A. a O. A., obaja v podiele 1/2, pričom správne pozemok registra č. E-KN č. XXX/XXX je časťou pôvodnej parcely č. EN XXX/X, ktorá bola zapísaná na LV č. XXX v k. ú. I. v prospech spoluvlastníkov, okrem iných aj žalobcov X. O. a manželky A. O., rod. B. v podiele 8/24, títo nesprávnym zaevidovaním vlastníckeho vzťahu v katastri nehnuteľnosti nikdy nestratili vlastnícke právo k svojmu podielu nehnuteľnosti ani svoj pôvodný nadobúdaci titul k nej (tento nebol v konaní sporný a preskúmaný) a napokon v konaní ani nebolo tvrdené žalovaným a ani ním produkované dôkazy, že by došlo k zmene vlastníckych vzťahov k spornej parcele iným spôsobom ako v konaní prejudiciálne

riešenej správnosti zápisu vlastníckeho práva v konaní ROEP na L. a O. A."

2.4. Pokiaľ žalovaná argumentovala jej dobromyseľnosťou pri nadobudnutí spornej parcely odvolací súd uviedol, že «ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám" možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejme, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol ... Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/71/2011 z 27. februára 2013)." Dobromyseľnosť žalovanej pri nadobudnutí vlastníckeho práva k parcelám (konkrétne aj k parcele, ktorá je predmetom sporu o výmere 13 m²) za účelom podnikania v poľnohospodárstve odvolací súd medzi iným spochybnil tým, že takúto činnosť žalovaná nemala ani zapísanú v predmete jej činnosti, konateľ žalovanej vôbec ani nevedel, kde sa parcela nachádza, doposiaľ predmetnú parcelu žiadnym spôsobom nevyužíval, nejavil o ňu záujem a napokon kúpnu zmluvou získaná výmera parciel nemôže slúžiť podnikaniu v poľnohospodárstve.

2.5. Žalobcovia boli v odvolacom konaní úspešní, preto im odvolací súd priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti odvolaciemu rozhodnutiu podala žalovaná (ďalej aj „dovolatelka") dovolanie, a to podľa § 420 písm. f) CSP (časť I., časť II, časť III, časť IV a časť V dovolania) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP (časť III, časť IV, časť V a časť VI dovolania). Po opise priebehu konania pred nižšími súdmi najskôr žalovaná kritizovala postup a dôvody odvolacieho súdu uvedené v poradí v prvom - zrušujúcom uznesení z 30. novembra 2018 tvrdiac, že „aj napriek tomu, že žalobcovia neosvedčili žiaden naliehavý právny záujem ... poskytol žalobcom druhú šancu na to, aby mohli uspieť v spore, čím rovnako zasiahol do rovnosti strán sporu.". Ďalej namietala nedostatok dôvodov, nepreskúmateľnosť a nevysporiadanie sa s podstatnými tvrdeniami žalovanej. V ďalšom žalovaná namietala, že žalobcovia neosvedčili naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, keďže prioritným dôvodom podanej žaloby bola neistota ich syna. Poukázala na rozhodnutia dovolacieho súdu 5Cdo/31/2011, 3Cdo/224/2008, 3Cdo/229/2011 a 4Cdo/130/2007 a na ich základe tvrdila, že odvolací súd «pri posúdení naliehavosti právneho záujmu použil len „všeobecnú generálnu klauzulu" o prípustnosti určovacej žaloby bez toho, aby vôbec sa zaoberal okolnosťami, ktoré viedli žalobcov k podaniu žaloby a k posúdeniu cieľa, ktorý podanou žalobou sa snažili dosiahnuť.». Ďalej namietala, že „[ž]alobcovia neunesli ... bremeno tvrdenia týkajúce sa spochybnenia dobromyseľnosti žalovaného, keďže neuviedli žiadne skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať tomu, že žalovaný ako nadobúdateľ nebol dobromyseľný, že nehnuteľnosť riadne podľa práva nadobudol". Poukázala na dovolacie rozhodnutie 6Cdo/71/2011 a rozsudok KS KE 2Co/476/2016, voči ktorému odvolací súd dovolanie odmietol (2Cdo/238/2018). Uviedla, že [o]dvolací súd ... neposudzoval dobrú vieru týkajúcu sa nadobudnutia nehnuteľnosti, ale posudzoval správanie subjektov mimo samotného nadobudnutia ... rozhodol len na základe svojich zaujatých dojmov, nie na základe objektívnych dôkazov v spise. Samotní žalobcovia podali žiadosť o prešetrovanie vlastníctva dňa 6.6.2014 na Okresný úrad P. ... Žalovaný však podpísal zmluvu o prevode nehnuteľností dňa 9.6.2014, čo preukazuje dátum na osvedčovacej doložke zmluvy. Neexistuje žiadna objektívna možnosť, aby žalovaný sa mohol čo i len teoreticky dozvedieť, že niekto tretí si dal žiadosť o prešetrovanie vlastníctva parcely, ktorú ide nadobudnúť. A už vôbec nie, aké budú závery z prešetrovania! Neexistuje žiaden argument, ktorý by mohol spochybniť dobromyseľnosť žalovaného pri nadobúdaní nehnuteľnosti, nakoľko v danom čase nikto na svete netušil, k akým záverom môže okresný úrad dôjsť ... žalovaný nemal žiadnu možnosť zistiť, že prevádzajúci, od ktorého nadobudol nehnuteľnosti, nemusí byť vlastník ... nie je zrejme, o čom pojednáva, ak uvádza, že žalovaný mal vynaložiť „hoci len minimálnu opatrnosť z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca" ... nič nemohlo nasvedčovať tomu, že žalovaný nadobúda podiel od nevlastníka ... Žalovaný nemal žiadnu ani teoretickú možnosť zistiť, že prevádzajúci nebol výlučný vlastník nehnuteľnosti, ale len podielový, keďže aj samotní žalobcovia sa o údajnej chybe dozvedeli až po niekoľkých týždňoch od podpisu zmluvy žalovaným. Ak teda v čase prevodu nikto netušil, že niekoľko rokov dozadu údajne mohla nastať nejaká chyba, nemôže odvolací súd tvrdiť, že žalovaný nemal dobrú vieru vo vlastnícke právo predávajúceho, nakoľko to že nikto o údajnej chybe nevedel uvedené vylučuje!" Poukázala na R14/2009, I. ÚS 549/2015, 1Sžr/38/2011, 5Sžf/65/2011, 4Cdo/102/2017,

2Cdo/238/2018 („Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil, t. j. aby podal plný dôkaz zlej viery nadobúdateľa a na jeho ťarchu pôjde, pokiaľ sa mu to nepodari preukázať“). Ďalej poukázala na to, že v spore bolo vykonaných niekoľko dôkazov - verejných listín - v jej prospech (kúpne zmluvy, rozhodnutia o povolení vkladov, rozhodnutie o schválení ROEP, pozemnoknižná vložka č. XX), pričom žalobcovia sa svoje vlastníctvo snažili preukázať „len vyjadrením zamestnanca okresného úradu, že v niekoľkoročnom administratívnom konaní došlo k chybe ... Odvolací súd ... odmietol rešpektovať pravdivosť verejnej listiny ... Naproti tomu žalovaný spochybnil pravdivosť vyjadrenia Okresného úradu P. ... Okresný úrad P. na výzvu súdu predložil výpis z vložky č. XX, ktorá sa týka pôvodnej pozemnoknižnej parcely, neskôr zapísanej ako E-KN XXX/XXX a žalobcovia sa medzi vlastníckymi nehnuteľnosťami nenachádzajú. Spochybnením prešla dôkazná povinnosť na žalobcu, aby preukázal a dokázal skutočnosti uvedené v odpovedi okresného úradu. Žalobca však v konaní nič nepreukázal. ... Súd ... rozhodli, že vyjadrenie okresného úradu má väčšiu právnu silu ako niekoľko verejných listín. Rozhodnutie je v otázke posúdenia dôkaznej sily verejných listín predložených v konaní a nejakého vyjadrenia nepreskúmateľné, nakoľko súdy námietkam týkajúcich sa dôkaznej sily verejnej listiny nevenovali žiadnu pozornosť. A v zásade ani venovať nemohli, nakoľko neexistuje žiadne rozumné vysvetlenie, ako môže byť verejná listina zbavená svojej sily len na základe nejakého vyjadrenia.“. Poukázala na stanovisko najvyššieho súdu sp. zn. Cpj 59/71 z 27.06.1972 (uverejnené v Zbierke č. 9 ročník 1972 na strane 484 pod poradovým číslom 65/1972), že „Základnou podmienkou úspechu všetkých žalôb vo veciach vlastníckych je preukázanie vlastníckeho práva žalobcu. Bez preukázania svojho vlastníckeho práva nie je totiž žalobca aktívne legitimovaný domáhať sa ochrany, ktorá mu ako vlastníčkovi prislúcha; Preto postupujú súdy správne, keď od žalobcu, ktorý vyvodzuje nárok uplatnený žalobou zo svojho vlastníctva k nehnuteľnosti, požadujú, aby toto vlastníctvo dokázal. Dôkaz vlastníctva výpisom z evidencie nehnuteľností ani dôkaz vlastníctva pozemnoknižným výpisom nemožno považovať vždy za spoľahlivý; ak sú pochybnosti o správnosti týchto údajov, treba ich preskúmať a žiadať predovšetkým listinné dôkazy. Požadujú preto súdy od účastníka, ktorý sa svojho vlastníctva dovoľáva, predloženie listín (zmlúv, dohôd, súdnych rozhodnutí, rozhodnutí štátnych notárstiev, zriedkavejšie potvrdenie národných výborov a pod.), alebo napr. svedecké dôkazy, a zisťujú okolnosti, z ktorých možno vyvodit' správnosť tvrdenia o vlastníctve (dedenie, predaj, darovanie, zámena pozemkov, vydržanie a pod.)“ Ďalej na rozhodnutie KS KE 5Co/61/2007 a dovolacie rozhodnutia 5Cdo/71/2008, 7Cdo/210/2013, 8Cdo/40/2013, 8Cdo/181/2016, 6MCdo/17/2010 - konštatujúc, že «[t]á istá sudkyňa v prvom svojom uznesení tvrdila, že základným predpokladom úspechu v žalobe je preukázanie vlastníckeho práva žalobcu. Zrazu, pre úspech v konaní stačí, že „žalovaný (zrejme žalobca, pozn.) nestratil svoj pôvodný nadobúdací titul“ ... Ak teda vlastníckymi pôvodnej nehnuteľnosti neboli žalobcovia, bolo ich dôkaznou povinnosťou tvrdiť a dokázať, že vlastnícke právo prešlo na žalobcov. Túto skutočnosť žalovaný aj namietal. ... Len a len vtedy, ak žalobca preukáže, že existuje nadobúdací titul a spôsob nadobudnutia v jeho prospech, prechádza dôkazné bremeno na žalovaného, čo sa však v tomto konaní nestalo. Nikto netuší, kedy a akým spôsobom žalobca nehnuteľnosť nadobudol. Tak ako uviedol žalovaný ... ani odvolací súd neuviedol žiadne hmotno-právne ustanovenie, na základe ktorého priznal vlastníctvo žalobcom, keďže to uviesť ani nemohli, lebo sudcovia netušia, či žalobca pozemok kúpil, zdedil, niekto mu daroval alebo dostal ho napríklad prídelom, a či vôbec. A ktorý to pozemok bol. ... Právny názor sudkyne prvej inštancie a sudcov odvolacieho súdu, že v konaní o určenie vlastníckeho práva stačí len odkázať na pôvodný nadobúdací titul, hoc nikto nevie aký je, je svojvoľným vybočením ...». V tejto súvislosti poukázala na dovolacie rozhodnutie 4Cdo/13/2009 a 2Cdo/108/2019 („platí základný záver, že žalobkyňa nepreukázala zidentifikovanie pozemno-knižného stavu s aktuálnym stavom tak, ako je zapísaný na príslušnom liste vlastníctva“). Žalovaná uzavrela, že „[ž]alobcovia nielenže neunesli dôkazné bremeno, nepreukázali žiaden nadobúdací vlastnícky titul ani iné skutočnosti spôsobilé založiť takýto nadobúdací titul, ale dokonca žalobcovia ani netvrdili žiadne skutočnosti, z ktorých je možné vyvodit' spôsob nadobudnutia ich vlastníckeho práva. Aj napriek tomu im odvolací súd priznal vlastnícke právo. Bezpochyby sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Na základe uvedeného žalovaná navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnuté odvolacie rozhodnutie a žalobu zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania.

4. Žalobcovia sa k dovolaniu žalovanej nevyjadřili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pôvodne uznesením z 27. apríla 2023 sp. zn. 7Cdo/273/2021 odmietol dovolanie žalovanej z procesných dôvodov, keď v podstatnom konštatoval, že dovolateľka nebola v dovolacom konaní zastúpená tak, ako to vyžaduje ustanovenie § 429 CSP. Na základe sťažnosti žalovanej Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 24. októbra 2023 sp. zn. I. ÚS 439/2023 zrušil uznesenie najvyššieho súdu z 27. apríla 2023 sp. zn. 7Cdo/273/2021 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom konštatoval, že žalovaná v dovolacom konaní dostatočným spôsobom preukázala, že jej zástupca v dovolacom konaní spĺňa zákonné požiadavky uvedené v § 429 CSP.

6. Najvyšší súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b) CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

7. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ktorého súčasťou je tiež náležité vysporiadanie sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8.1. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

8.2. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia

súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

8.3. Najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESĽP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

8.4. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

8.4.1. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

8.4.2. Podľa § 393 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie stručný obsah napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v odvolacom konaní, prípadne ďalších subjektov, ktoré dôkazy v odvolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; ustanovenia § 387 ods. 2 a 3 tým nie sú dotknuté. Odôvodnenie rozhodnutia senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bolo rozhodnutie prijaté.

9. Žalovaná v podanom dovolaní v súvislosti s § 420 písm. f) CSP namietala nedostatok dôvodov, nepreskúmateľnosť a nevysporiadanie sa s podstatnými tvrdeniami žalovanej, a to aj v súvislosti s jej opakovane tvrdenou odvolacou argumentáciou, že žalobcovia v konaní nepreukázali ich vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti, pričom podľa jej názoru (iba) odkaz nižších súdov na písomnú odpoveď OÚ, katastrálneho odboru P. z 20. júna 2014 nemohol byť v tomto ohľade dostatočne preukazný (bod 3).

10. Prvostupňový súd v tejto súvislosti uviedol, že „[p]odľa písomného vyjadrenia Okresného úradu P., Katastrálny odbor z 20. 6. 2014 ... , ktorým príslušný odbor reagoval na žiadosť žalobcov zo dňa 6. 6. 2014 o prešetrenie zápisu vlastníckych práv pozemku - parc. E-KN č. XXX/XXX v kat. území I., súd vzal za preukázané, že nárok žalobcu je dôvodný. Zo šetrenia predmetného katastrálneho odboru vyplýva, že pri spracovaní registra obnovenej evidencie pozemkov (ROEP), došlo k chybe v tom, že pozemok registra E-KN č. XXX/XXX nebol vytvorený z pozemku EN č. XXX/X, ale z pozemku EN č. XXX/X ... Porovnaním zobrazenia pozemku registra E-KN č. XXX/XXX v mape určeného operátu s pôvodným zobrazením pozemku EN č. XXX/X v katastrálnej mape platnej pred tvorbou základnej mapy veľkej mierky (ZMVM vyhotovená v intraviláne kat. území I. v roku 1995), bolo zistené, že pozemok registra č. E-KN č. XXX/XXX je časťou pôvodnej parcely č. EN XXX/X, ktorá bola zapísaná na LV č. XXX v kat. území I. v prospech spoluvlastníkov Y. A., rod. O. v podiele 4/24, X. O. a manželka A. O., rod. B. v podiele 8/24, W. L., rod. I. v podiele 6/24, L. A. v podiele 3/24 a O. A. v podiele 3/24. To znamená, že aj po zápise ROEP do katastra nehnuteľnosti mal byť pozemok E-KN č. XXX/XXX zapísaný v prospech spoluvlastníkov Y. A., rod. O. v podiele 4/24, X. O. a manželka A. O., rod. B. v

podiele 8/24, W. L., rod. I. v podiele 6/24, L. A. v podiele 3/24 a O. A. v podiele 3/24 ... pri spracovaní Registra obnovenej evidencie pozemkov v kat. území I. pracovníci katastra nehnuteľností postupovali chybné, pričom chybný postup písomne uznali." (bod 39 a 40 odôvodnenia prvostupňového rozsudku). Ďalej poukázal na argumentáciu žalovanej, že „parc. E KN č. XXX/XXX nemohla byť za žiadnych okolností súčasťou parc. č. XXX/X, keďže táto bola evidovaná úplne na liste vlastníctva na základe vyhotoveného geometrického plánu. Predmetná parcela do schválenia registra nikdy nebola evidovaná v katastri nehnuteľnosti, a teda ako taká nemohla byť predmetom občianskoprávných vzťahov (na rozdiel od parc. č. XXX/X), ale bola súčasťou pôvodnej pzm. parcely č. mpč. XX/b zapísanej v pzm. vložke č. XX. Uvedený zápis podľa žalovaného vylučuje správnosť záverov v písomnom vyjadrení Okresného úradu P., katastrálneho odboru z 20. 6. 2014, keďže žalobcovia sa medzi pôvodnými vlastníckymi vôbec nenachádzali" ku ktorej prvostupňový súd uviedol, že „žalovaný žiadnymi relevantnými dôkazmi nepreukázal, uvedené tvrdenie sa nestotožňuje a je v zásadnom rozpore so závermi a zisteniami Okresného úradu P., katastrálneho odboru ... Žalovaný žiadnymi dôkazmi v pôvodnom, ani v tomto konaní, nepreukázal, žeby uvedené zistenia katastrálneho odboru Okresného úradu v P. neboli pravdivé a žeby sa nestotožňovali so skutočnosťou. Tvrdenie žalovaného, že žalobcovia nie sú zapísaní ako pôvodní vlastníci parc. mpč. XX/b v pzm. vložke č. XX, v kat. území I., nie je dôkazom toho, že nemali byť evidovaní ako vlastníci na LV č. XXX. Súd má zato, že žalovaný sa účelovo, bez preukázania akéhokoľvek dôkazu opaku, snaží vyvrátiť správnosť zápisu na LV č. XXX v kat. území I., kde Správa katastra evidovala ako podielových spoluvlastníkov parc. E KN č. XXX/X žalobcov v 1. a 2. rade v 8/24, t. j. 1/3 k celku. Je pravdou, že žalobcovia nepredložili spolu s podanou žalobou výpis z LV č. XXX, súd má však zato, že takýto aktuálny výpis práve z dôvodu chybného zápisu Správy katastra nie je možné vzhľadom na chybný zápis na nových vlastníkov (O. a L. A.) súdu zabezpečiť. Navyše súd nemá dôvod spochybňovať závery Okresného úradu, odboru katastrálneho, ktorý konštatoval, že pôvodná parcela XXX/X bola zapísaná na LV č. XXX v prospech žalobcov v 8/24-nách." (bod 48 a 49 odôvodnenia prvostupňového rozsudku).

10.1. Žalovaná opakovane v odvolaní (č.l. 174 súdneho spisu) namietala, že žalobcovia v ich prospech žiadny list vlastníctva nepredložili, že súd nemôže obnoviť evidenciu bez toho, aby skúmal hmotnoprávne postavenie žalobcu ako vlastníka, že žalobcovia uspeli iba na základe vyjadrenia Ing. M., ktorého dôveryhodnosť spochybnila. Poukázala na zložitosť konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim a na vzťah parcely XXX/X k pozemnoknižnej vložke č. XX, práve z ktorej sa muselo vychádzať. Rovnako tak OÚ P. na požiadanie súdu predložil výpis z vložky č. XX, ktorá sa týka pôvodnej parcely, neskôr zapísanej ako E-KN XXX/XXX. Aj z LV č. XXX v rámci iných údajov je odkaz na Vl.č.XX. Súd vychádzal zo správnosti údajov LV č. XXX, ktorý v konaní nebol predložený. V neposlednom rade žalovaná poukázala na viaceré súdne rozhodnutia o povinnosti strany žalobcov preukázať ich vlastníctvo.

10.2. Odvolací súd tvrdiac, že nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené sporovou stranou vo vyššie naznačených súvislostiach (iba) uviedol, že „pokiaľ pri vyhotovovaní ROEP v k.ú. I. došlo ku chybnéj identifikácii jej vyhotoviteľom v tom, že pozemok registra E-KN č. XXX/XXX nebol vytvorený z pozemku EN č. XXX/X, ale z pozemku EN č. XXX/X, ktorý bol zapísaný na LV č. XXX v kat. území I. v podielovom spoluvlastníctve L. A. a O. A., obaja v podiele 1/2, pričom správne pozemok registra č. E-KN č. XXX/XXX je časťou pôvodnej parcely č. EN XXX/X, ktorá bola zapísaná na LV č. XXX v k. ú. I. v prospech spoluvlastníkov, okrem iných aj žalobcov X. O. a manželky A. O., rod. B. v podiele 8/24, títo nesprávnym zaevidovaním vlastníckeho vzťahu v katastri nehnuteľností nikdy nestratili vlastnícke právo k svojmu podielu nehnuteľnosti ani svoj pôvodný nadobúdací titul k nej (tento nebol v konaní sporný a preskúmaný) a napokon v konaní ani nebolo tvrdené žalovaným a ani ním produkované dôkazy, že by došlo k zmene vlastníckych vzťahov k spornej parcele iným spôsobom ako v konaní prejudiciálne riešenej správnosti zápisu vlastníckeho práva v konaní ROEP na L. a O. A..".

11. Podľa názoru dovolacieho súdu pokiaľ žalovaná opakovane v rámci odvolania uvádzala podľa jej názoru právne významné skutočnosti, na základe ktorých dôvodila, že žalobcovia - pri ich dôkaznom bremene - dostatočným spôsobom neosvedčili ich vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti (bod 10.1.), potom strohé konštatovanie odvolacieho súdu - aj to (iba) v podmienenej forme („pokiaľ pri vyhotovovaní ROEP v k.ú. I. došlo ku chybnéj identifikácii jej vyhotoviteľom") - že pôvodný nadobúdajúci titul žalobcovia nikdy nestratili a že tento nadobúdajúci titul ani nebol v konaní sporný a

preskúmaný je pre tento čas celkom zjavne nezodpovedajúce skutočnému stavu a tým aj nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené už len z toho dôvodu, že nadobúdajúci titul žalobcov bol zo strany žalovanej opakovane v konaní namietaný (v oboch jej odvolaniach) a spochybnená bola samotná odpoveď vedúceho katastrálneho odboru OÚ P. z 20. júna 2014; nadobúdajúci titul teda sporný bol. Aj podľa názoru dovolacieho súdu iba odpoveď vedúceho katastrálneho odboru z 20. júna 2014, ktorú navyše nemožno považovať za relevantný decízny akt správneho orgánu, sama o sebe a pri nesúhlase druhej sporovej strany nemôže byť dostatočným dôkazom na preukázanie vlastníctva žalobcov k spornej nehnuteľnosti. Treba prisvedčiť žalovanej strane, že dôkazná povinnosť v tomto ohľade svedčí strane žalobcov.

12. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné), pričom odvolací súd ani nedal dostatočnú odpoveď na odvolacie námietky žalovanej týkajúce sa spornosti vlastníctva žalobcov k spornej nehnuteľnosti, čím došlo k porušeniu práva žalovanej (dovolateľky) na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

13. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

14. Keďže dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu bolo zrušené z procesných dôvodov, nepovažoval dovolací súd za potrebné vyporiadať sa s ďalšími dôvodmi prípustnosti dovolania uvádzanými žalovanou stranou (bod 3).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.